

Date: 17th April-2025

TEXNOLOGIYA DARSLARIDA O'QUVCHILARGA DIZAYNERLIK ELEMENTLARINI O'RGATISH

Madaminova Yarkinoy

katta o'qituvchi

Abdullayeva Shaydoxon

texnologik ta'lim yo'nalishi talabasi

Yo'ldosheva Sarvinoz

texnologik ta'lim yo'nalishi talabasi

Urganch davlat pedagogika instituti

Annotatsiya: Ushbu maqolada texnologiya darslarida o'quvchilarga dizaynerlik elementlarini o'rgatishning ahamiyati, usullari va samaradorligi haqida so'z boradi. Dizayn o'quvchilarning ijodiy tafakkurini rivojlantirish, amaliy ko'nikmalarni shakllantirish va zamonaviy texnologiyalar bilan ishlashni o'rgatish uchun muhim vosita ekanligi ta'kidlanadi. Shuningdek, maqolada vizual va amaliy mashg'ulotlar, loyiha asosida o'qitish, kompyuter dasturlaridan foydalanish hamda qo'l mehnati orqali dizaynerlik elementlarini o'rgatish metodlari yoritib beriladi. Ushbu yondashuv o'quvchilarning estetik didini shakllantirish, ularning kasb tanlash imkoniyatlarini kengaytirish va kelajakda ijodiy kasblarni egallashiga zamin yaratadi.

Kalit so'zlar: texnologiya, dizayn, ijodiy tafakkur, amaliy mashg'ulotlar, loyiha asosida o'qitish, kompyuter dasturlari, qo'l mehnati, estetik did, innovatsion yondashuv, kasb tanlash.

Аннотация: В данной статье рассматривается значение, методы и эффективность обучения учащихся элементам дизайна на уроках технологии. Подчеркивается, что дизайн является важным инструментом для развития творческого мышления учащихся, формирования практических навыков и обучения работе с современными технологиями. Кроме того, в статье освещаются методы преподавания дизайнерских элементов через визуальные и практические занятия, проектное обучение, использование компьютерных программ, а также ручной труд. Такой подход способствует формированию эстетического вкуса учащихся, расширению их возможностей выбора профессии и созданию основы для освоения творческих профессий в будущем.

Ключевые слова: технология, дизайн, творческое мышление, практические занятия, проектное обучение, компьютерные программы, ручной труд, эстетический вкус, инновационный подход, выбор профессии.

Annotation: This article discusses the importance, methods, and effectiveness of teaching students design elements in technology lessons. It emphasizes that design is a crucial tool for developing students' creative thinking, shaping practical skills, and learning to work with modern technologies. Additionally, the article highlights methods for teaching design elements through visual and practical activities, project-based learning, the use of computer

Date: 17th April-2025

programs, and manual labor. This approach helps shape students' aesthetic taste, expands their career choices, and lays the foundation for mastering creative professions in the future.

Keywords: technology, design, creative thinking, practical activities, project-based learning, computer programs, manual labor, aesthetic taste, innovative approach, career choice.

Kirish. Bugungi kunda ta'lim jarayonida o'quvchilarning ijodiy qobiliyatlarini rivojlantirish, ularga mustaqil fikrlash va amaliy ko'nikmalarni shakllantirish muhim vazifalardan biri hisoblanadi. Ayniqsa, texnologiya darslari o'quvchilarga nafaqat an'anaviy hunarmandchilik va texnik bilimlarni, balki zamonaviy dizayn va san'at elementlarini o'rgatish uchun ham ajoyib imkoniyat yaratadi.

Dizayn bugungi kunda hayotimizning ajralmas qismiga aylangan bo'lib, kiyim-kechak, interyer, mahsulot qadoqlari, grafik san'at va boshqa ko'plab sohalarda muhim ahamiyat kasb etadi. Shunday ekan, maktab o'quvchilari texnologiya fanida dizaynerlik elementlari bilan tanishib, ijodkorlik, zamonaviy texnologiyalar bilan ishlash va innovatsion yondashuvlarni o'rganish imkoniyatiga ega bo'lishlari zarur. Ushbu maqolada texnologiya darslarida dizaynerlik elementlarini o'rgatishning ahamiyati, metodlari va uning o'quvchilar kelajagiga ta'siri haqida so'z yuritiladi.[1]

Bugungi kunda ta'lim jarayoni faqatgina nazariy bilimlarni berish bilan cheklanmay, balki o'quvchilarning ijodiy qobiliyatlarini rivojlantirish, ularni amaliy faoliyatga jalb etish va zamonaviy texnologiyalar bilan ishlash ko'nikmalarini shakllantirishni ham o'z oldiga maqsad qilib qo'ymoqda. Ayniqsa, texnologiya fani bu borada muhim rol o'ynaydi. Texnologiya darslarida o'quvchilarga dizaynerlik elementlarini o'rgatish nafaqat ularning san'atga bo'lgan qiziqishini oshiradi, balki kelajakda ijodiy kasblarni egallashlari uchun mustahkam asos yaratadi.

Dizayn atamasi keng ma'noga ega bo'lib, u hayotimizning deyarli barcha jabhalarida uchraydi. Bugungi kunda zamonaviy dunyoda dizaynsiz hech qanday mahsulot yoki loyiha tasavvur etib bo'lmaydi. Modadan tortib sanoat mahsulotlariga, binolar me'morchiligidan interyer bezagigacha, hatto oziq-ovqat qadoqlariga qadar dizayn muhim ahamiyat kasb etadi. Shunday ekan, texnologiya darslarida o'quvchilarga dizaynerlik asoslarini o'rgatish ularning amaliy bilimlarini mustahkamlash, tafakkurini kengaytirish va o'z tasavvurlarini real loyihalarga aylantirish imkonini beradi.

Dizaynerlik elementlarining texnologiya fanidagi o'rni

Texnologiya darslarida dizaynerlik elementlarini o'rgatish o'quvchilarning qator qobiliyatlarini rivojlantiradi. Dizayn nafaqat chiroyli shakllar yaratish, balki muammolarni hal qilish, yangi innovatsion g'oyalar ishlab chiqish va amaliy faoliyatda foydalanish imkoniyatini ham taqdim etadi.

Dizaynerlik elementlarini o'quvchilarga o'rgatish quyidagi jihatlarga ijobiy ta'sir ko'rsatadi:

Date: 17th April-2025

1. Ijodiy fikrlash va tasavvur dunyosini kengaytirish – Dizayn orqali o‘quvchilar o‘z g‘oyalari va fikrlarini vizual tarzda ifodalashni o‘rganadilar. Ranglar uyg‘unligi, shakllar va kompozitsiya asoslarini tushunish orqali ijodiy qobiliyatlari shakllanadi.

2. Texnik bilim va amaliy ko‘nikmalarni rivojlantirish – Dizayn faqat nazariy tushunchalardan iborat emas. U texnik elementlar bilan ham chambarchas bog‘liq. Masalan, kiyim dizayni uchun matolarni tanlash, mahsulot dizayni uchun materiallarning fizik va estetik xususiyatlarini hisobga olish kabi amaliy bilimlar ham o‘rgatiladi.

3. Estetik did va zamonaviy dizayn tushunchalarini shakllantirish – O‘quvchilar chiroyli va funksional mahsulot yaratish yo‘llarini o‘rganadilar. Estetik did nafaqat dizaynerlik sohasida, balki kundalik hayotda ham muhim rol o‘ynaydi.

4. Zamonaviy texnologiyalar bilan ishlash – Grafik dizayn, 3D modellashtirish, vizual san‘at kabi yo‘nalishlar bugungi kunda rivojlanib bormoqda. Texnologiya darslarida bunday yo‘nalishlarni o‘rgatish o‘quvchilarning IT sohasiga bo‘lgan qiziqishini oshirishi mumkin.

5. Kasb tanlash va kelajak yo‘nalishini belgilash – Zamonaviy dunyoda dizaynga talab katta. O‘quvchilar texnologiya darslari orqali kelajakdagi kasb yo‘nalishini aniqlashlari mumkin.

Dizaynerlik elementlarini o‘rgatishning samarali usullari

Dizaynerlik asoslarini texnologiya darslarida samarali o‘rgatish uchun quyidagi metodlardan foydalanish mumkin:

1. Vizual va amaliy darslar

Dizaynni o‘rganish jarayonida ko‘rgazmali vositalar va amaliy mashg‘ulotlar katta ahamiyatga ega. Masalan, mashhur dizaynerlarning ishlarini tahlil qilish, turli dizayn uslublarini o‘rganish va ularni amaliyotda qo‘llash orqali o‘quvchilar o‘zlariga xos uslublarni shakllantirishlari mumkin.

2. Loyiha asosida o‘qitish

O‘quvchilarni guruhlariga bo‘lib, ularga muayyan dizayn loyihalarini ishlab chiqish topshirig‘ini berish mumkin. Masalan, yangi turdagi kiyim dizayni yaratish, ekologik mahsulot uchun qadoqlash dizaynini ishlab chiqish yoki interyer dizayn loyahasini ishlab chiqish.

3. Kompyuter dasturlaridan foydalanish

Bugungi kunda dizaynerlar turli dasturlar yordamida ishlaydi. Shuning uchun texnologiya darslarida

Adobe Photoshop,

CorelDRAW,

AutoCAD,

SketchUp

Date: 17th April-2025

kabi grafik dasturlarni o'rgatish o'quvchilar uchun foydali bo'lishi mumkin.4. Qo'l mehnati asosida dizayn yaratish. [3]

Dizayn faqat raqamli texnologiyalar bilan bog'liq emas. O'quvchilar mato, yog'och, qog'oz va boshqa materiallar bilan ishlash orqali ham dizaynerlik elementlarini o'rganishlari mumkin. Masalan, milliy naqshlarni matoga tikish, gilam yoki sumka bezaklari yaratish kabi amaliy mashg'ulotlar o'tkazish mumkin.

5. Tajribaviy o'rganish va ekskursiyalar

Dizayn elementlarini tushunish va real hayotda qo'llash uchun o'quvchilarni hunarmandchilik markazlari, dizayn studiyalari, fabrikalar yoki moda namoyishlariga olib borish samarali usullardan biridir. O'zbekistondagi hunarmandchilik maktablari, milliy libos dizaynerlari yoki zamonaviy interyer dizayni studiyalarini o'rganish o'quvchilarga katta ilhom berishi mumkin.

Texnologiya darslarida dizaynerlik elementlarini o'rgatish nafaqat o'quvchilarning ijodiy qobiliyatlarini rivojlantirish, balki ularni zamonaviy kasblarga yo'naltirish, texnologiyalar bilan tanishtirish va yangi innovatsion g'oyalarni shakllantirishga yordam beradi. Kelajakda zamonaviy dizayn asoslarini o'zlashtirgan o'quvchilar moda, arxitektura, grafik dizayn, sanoat dizayni kabi ko'plab sohalarda o'z o'rnini topishi mumkin.

Shuning uchun texnologiya darslarida dizayn elementlarini o'rgatish jarayoniga katta e'tibor qaratish lozim. O'quvchilar nafaqat oddiy amaliy ko'nikmalarga ega bo'lishlari, balki o'z g'oyalari, tasavvurlarini real loyihalarga aylantirish imkoniyatiga ega bo'lishlari zarur. Shunday ta'lim usullari joriy etilsa, kelajakda ijodkor, innovator va dizaynerlar yetishib chiqishiga katta turtki bo'ladi.

Xulosa

Texnologiya darslarida o'quvchilarga dizaynerlik elementlarini o'rgatish nafaqat ularning ijodiy qobiliyatlarini rivojlantirish, balki zamonaviy kasblarga yo'naltirish, amaliy ko'nikmalarini shakllantirish va innovatsion fikrlash qobiliyatini oshirish uchun ham muhim ahamiyat kasb etadi. Bugungi kunda dizayn turli sohalarda muhim rol o'ynaydi: moda, interyer, grafik dizayn, sanoat mahsulotlari ishlab chiqarish, me'morchilik va IT sohaslarida dizaynerlik bilimlariga talab ortib bormoqda. Shu sababli, texnologiya fanida dizaynerlik asoslarini o'rgatish o'quvchilarning kelajakdagi kasbiy yo'nalishini aniqlashiga yordam beradi.

Umuman olganda, texnologiya darslarida dizaynerlik elementlarini o'rgatish kelajak avlodni ijodkor, innovator va san'atga mehr qo'yadigan shaxs sifatida shakllantirishga xizmat qiladi. Bu esa nafaqat ta'lim sifati oshishiga, balki jamiyatning intellektual va madaniy rivojlanishiga ham o'z ta'sirini ko'rsatadi. Shunday ekan, texnologiya darslarida dizaynerlik asoslarini o'rgatish jarayoniga yanada katta e'tibor qaratish, yangi pedagogik yondashuvlarni joriy etish va o'quvchilarga keng imkoniyatlar yaratish lozim. Faqat shundagina biz kelajakda o'z sohasida yetuk dizaynerlar, me'morlar va san'atkorlarni tarbiyalay olamiz.

Date: 17th April-2025

FOYDALANILGAN ADABIYOTLAR:

1. Axmedova S. Sh., Qodirov N. M. "Texnologiya fanini o'qitish metodikasi" – Toshkent: O'qituvchi, 2019.
2. Karimov B. "Zamonaviy texnologiyalar va ta'lim innovatsiyalari" – Toshkent: Fan va texnologiya, 2020.
3. Jahon iqtisodiy forumi. "Kelajak kasblari: ijod va innovatsiyalar" – 2022-yilgi hisobot.
4. Muminova D. A. "Dizayn asoslari va uning amaliy qo'llanilishi" – Toshkent: Sharq, 2021.

1	Muallif(lar) ning familiyasi, ismi, otasining ismi	Madaminova Yarkinoy Saparbayevna Abdullayeva Shaydaxon Qahramon qizi Yo'ldosheva Sarvinoz Ilxom qizi
2	Lavozimi ilmiy darajasi ilmiy unvoni	Katta o'qituvchi, talabalar
3	Ish/o'qish joyi (muassasining to'liq nomi qisqartirishlarsiz) shahar	Urganch davlat pedagogika instituti
4	Maqola mavzusi	Texnologiya darslarida o'quvchilarga dizaynerlik elementlarini o'rgatish
5	Sho'ba tartib raqami	3
6	Muallifning E-maili	myarkinoy@gmail.com
7	Muallifning telefon raqami	+99886001568
8	Ishtiroki (online / offline)	online

